

Translation: translate 6 passages from Books I of *Caesar's Gallic Wars*. (15 points each)

3. OREGETORIX FORMS A CONSPIRACY (25 min) Name: _____

His rēbus adductī et auctōritāte Orgetorīgis permōtī cōstituērunt comparāre

ea quae ad proficiscendum pertinērent, iūmentōrum et carrōrum quam

maximum numerum coemere, sēmentēs quam maximās facere, ut in itinere

cōpia frūmentī suppeteret, cum proximīs cīvitātibus pācem et amicitiam

5 cōfirmāre. Ad eās rēs cōficiendās biennium sibi satis esse exīstimāvērunt;

in tertium annum profectiōnem lēge cōfirmant.

Ad eās rēs cōficiendās Orgetorīx dēligitur. Is sibi lēgātiōnem ad cīvitātēs

suscēpit. In eō itinere persuādet Casticō Catamantāloedis filiō, Sēquānō, ut

rēgnum in cīvitāte suā occupāret, quod pater ante habuerat; itemque

10 persuādet Dumnorīgī Aeduō, frātrī Dīviciācī, quī eō tempore prīncipātum

in cīvitāte obtinēbat ac maximē plēbī acceptus erat, ut idem cōnārētur, eīque

filiam suam in mātīmōnium dat.

Illīs cōfirmat sē suae cīvitātis imperium obtentūrum, atque suis cōpiīs

suōque exercitū illīs rēgna conciliātūrum. Hāc ōrātiōne adductī inter sē

15 fidem et iūs iūrandum dant et rēgnō occupātō per trēs potentissimōs ac

firmissimōs populōs sēsē tōtius Galliae imperium obtinēre posse spērānt.

PROPER NOUN WORD BANK

Orgetorix	Casticus	Catamantaloedis	a Sēquān, or one of the Sēquānī
Dumnorix	the Aeduan, or one of the Aeduī	Gaul or Gallia	the Rauracī
the Tulingī	the Latobrigī	the Boiī	the Rhēnus or Rhine
Nōric (<i>adjective</i>)	Nōreia (<i>noun of place</i>)		

4. THE CONSPIRACY FAILS (15 min)

Ea rēs est Helvētiīs per indicium ēnuntiāta. Mōribus suīs Orgetorīgem ex

vinculis causam dicere coēgērunt; oportēbat eum damnātum igne cremārī.

Diē cōstitutā Orgetorīx ad iūdicium omnem suam familiam, ad hominum

mīlia decem, undique coēgit et omnēs clientēs obaerātōsque suōs, quōrum

5 magnum numerum habēbat, eōdem condūxit; per eōs, nē causam diceret,

sē ēripuit. Cum cīvitas ob eam rem incitāta armīs iūs suum exsequī cōnārētur,

multitudinemque hominum ex agrīs magistrātūs cōgerent, Orgetorīx mortuus

est; Helvētīi autem arbitrantur ipsum sē interfēcisse.

5. THE HELVETIANS PREPARE TO MIGRATE (20 min)

Post eius mortem nihilō minus Helvētīi id, quod cōstituerant, facere

cōnantur, ut ē finibus suis exeant. Ubi iam sē ad eam rem parātōs esse

arbitrātī sunt, oppida sua omnia, numerō ad duodecim, vicōs ad quadrin-

gentōs, reliqua prīvāta aedificia incendunt. Frūmentum omne, praeter quod

5 sēcum portātūrī erant, combūrunt, ut domum reditiōnis spē sublātā parātiōrēs

ad omnia perīcula subeunda essent; trium mēsum molita cibāria sibi

quemque domō efferre iubent. Persuādent Rauracīs et Tulingīs et Latobrigīs

finitimīs utī, oppidīs suis vicisque exūstīs, unā cum eis proficiscantur. Boiōsque,

quī trāns Rhēnum incoluerant et in agrum Nōricum trānsierant Nōreiamque

10 oppugnārant, ad sē sociōs recipiunt.

21. CAESAR PLANS AN ATTACK ON THE HELVETIANS (15 min)

Eōdem diē ab explōrātōribus certior factus hostēs sub monte cōnsēdisse

milia passuum ab ipsius castrīs octō, mīsīt explōrātōrēs, quī cognōscerent

quālis esset nātūra montis et quālis in circuitū ascēsus. Renūtiātum est

ascēsum esse facilem. Dē tertiā vigiliā Titum Labiēnum lēgātum cum duābus

5 lēgiōnibus et eīs ducibus, quī iter cognōverant, summum iugum montis

ascendere iubet; quid suī cōsiliī sit, ostendit. Ipse dē quartā vigiliā eōdem

itinere, quō hostēs ierant, ad eōs contendit equitātumque omnem ante sē

mittit. P. Cōnsidius, quī rei militāris peritissimus habēbātur et in exercitū

L. Sullae et postea in M. Crassī fuerat, cum explōratoribus praemittitur.

PROPER NOUN WORD BANK

Titus Labiēnus

Publius Cōnsidius

Lucius Sulla

Marcus Crassus

23. CAESAR TURNS TOWARD BRIBRACTE (20 min)

Postridiē eius diēi, quod omninō bīduum supererat, cum exercituī frūmentum

mētiri oportēret, et quod ā Bibracte, oppidō Aeduōrum longē maximō et

cōpiōsissimō, nōn amplius milibus passuum XVIII aberat, rei frūmentāriae

prōspiciendum existimāvit; iter ab Helvētiis āvertit ac Bibracte ire contendit.

5 Ea rēs per fugitivōs L. Aemilī, decuriōnis equitum Gallōrum, hostibus

nūntiātur. Helvētiī, seu quod timōre perterritōs Rōmānōs discēdere ā sē

existimārent, seu quod eōs rē frūmentāriā interclūdī posse cōfiderent,

commūtātō cōsiliō atque itinere conversō, nostrōs ā novissimō agmine

īnsequi ac lacessere coepērunt.

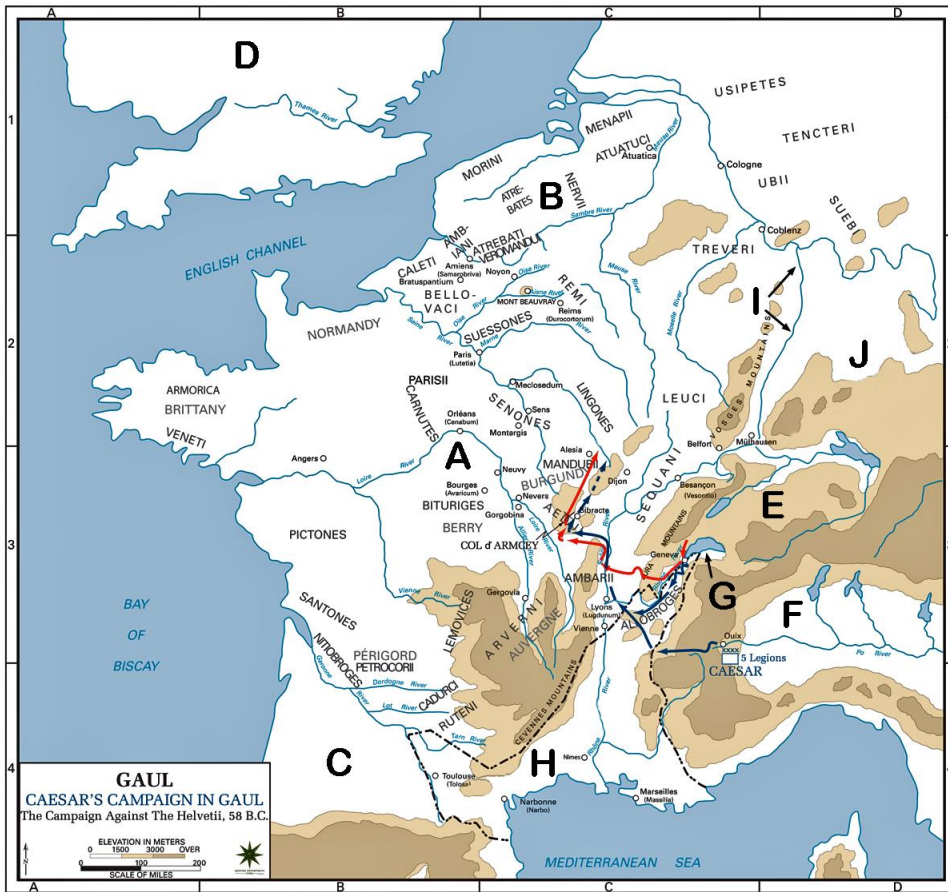
PROPER NOUN WORD BANK

Bibracte

Lucius Aemilus

the Aeduans or the Aeduī

Map of Gaul 5 min (10 points): Identify 1-10 from the map by placing the letters **A-J** on the dotted line next to its name.

- 1. Belgae
- 2. Celtae
- 3. Aquitani
- 4. Britannia
- 5. Germani
- 6. Helvetii
- 7. Rhine (*Rhenus*)
- 8. Roman Province
- 9. Lake Geneva (*Lemannus*)
- 10. Cisalpine Gaul

25. THE HELVETIANS ARE FORCED BACK (20 min)

Caesar, primum suo equo, deinde equis omnium ex conspectu remotis—ut

aequatō omnium periculō, spem fugae tolleret—cohortatus suos, proelium

commisit. Militēs, ē locō superiore pilis missis, facile hostium phalangem

perfrēgerunt. Eā disiectā, gladiis dēstrictis in eōs impetum fecerunt.

5 Gallis magnō ad pugnam erat impedimentō quod, plūribus eōrum scūtīs

ūnō ictū pīlōrum trānsfixīs et colligātīs, cum ferrum sē īnflexisset, neque

pīla ēvellere neque, sinistrā impedītā, satis commodē pugnāre poterant.

Itaque multī scūtum manū ēmittere et nūdō corpore pugnāre praeoptābant.

Tandem vulneribus dēfessī, pedem referre, et, quod mōns suberat circiter

10 mille passuum spatiō, eō sē recipere coepērunt.

Captō monte et succēdentibus nostrīs, Boiī et Tulingī, quī hominum

milibus circiter xv agmen hostium claudēbant et novissimīs praesidiō erant,

ex itinere nostrōs ab latere apertō aggressī sunt. Id conspicātī Helvētiī, quī

in montem sēsē recēperant, rursus īnstāre et proelium redintegrāre coepērunt.

15 Rōmānī bipertītō signa intulērunt; prīma et secunda aciēs, ut victīs ac

summōtis resisteret; tertia, ut venientēs sustinēret.